

p. 16
2bn proiecãã informaticã de Colcauã
Nuãã Harãã

Ramuri

9 (183)

1979

Revistã lunarã editatã de Comitetul de culturã și educație socialistã al județului Dolj • 15 septembrie 1979, 16 pagini, 3 lei

Redactor șef: MARIN SORESCU

La început de drum

Deși deschiderea anului școlar are loc în fiecare toamnă cu o perfectă regularitate, evenimentul aduce, de fiecare dată, un eșantion de noutate. Noi sînt gîndurile și nouã este hotãrirea elevilor de a parcurge cu succes incã o etapã de cunoaștere, de creștere, de dezvoltare și de apropiere a țelurilor pe care, cu atîta euforie, le fãurește copilãria și tineretea, iar partidul și statul nostru le ajutã sã poatã deveni minunate împliniri; noi sînt multe sãli de clasã, laboratoare, ateliere, sãli și terenuri de sport; noi sînt multe din hãncile în care au ascultat chemarea primului clopoțel, noi sînt uniformele școlare, noi — mulți dintre profesori și multe dintre manualele rãsfãite cu intrigrãre incã din prima zi de școalã.

De fiecare datã, aceleași, dar totdeauna noi sînt, de asemenea, preocupãrile tuturor celor angrenați în mecanismul perfect reglat în societatea noastrã pentru asigurarea condițiilor din ce în ce mai bune, pentru învățãturã, pentru creștere și formare a tuturor copiilor și tineretului țãrii, a celor venitori anilor 2000, a viitorului națiunii noastre socialiste. Elev sau pãrinte, constructor care a predat „la cheie” noul local de școalã, lucrãtor care a finisat la masã ei de lucru o uniformã școlãrã, tipograf care a așezat în paginã literele manualelor, profesor aplecat asupra planificãrii activitãții sale pentru un întreg an de muncã — un întreg popor care își pregãtește, prin copiii de azi, incã o treaptã a destinului sãu de mîne.

Acest an școlar capãtã, spre deosebire de cei precedenți, și dimensiunile unui eveniment deosebit: elevii și cadrele didactice își vor începe activitatea lor comunã sub semnul pregãtirilor în vederea împlinirii celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român — eveniment de importanță capitalã în viața națiunii noastre.

Cu ce gînduri pornim, acum, la drum? Ce ne propunem? Mai intii, sã asigurãm cuprinderea în cele 411 instituii preșcolare a unui numãr de peste 25 000 de copii de 3-5 ani — ceea ce reprezintã peste 85 la sutã din întregul efectiv al acestei categorii de vîrstã, iar în învățãmîntul elementar, gimnazial și liceal (treapta I) a tuturor celor aproape 20 000 copii de vîrstã școlãrã. Ne propunem, de asemenea, sã realizãm pregãtirea temeinicã — pentru muncã și viațã — a tuturor elevilor, cu accent pe cei din școlile aflate în mediul rural, unde rezultatele din anul școlar trecut nu ne-au mulțumit, sã obținem noi succese de prestigiu în cadrul tradiționalelor concursuri pe obiecte și meserii. Un obiectiv prioritar îl constituie educarea ideologic-politicã, patrioticã, revoluționãrã, materialist-științificã, internaționalistã a tuturor elevilor, și în acest sens, alãturi de lecție — instrumentul principal — cadrele didactice, diriginții — sprijinii de organizațiile de pionieri și U.T.C. — vor trebui sã foloseascã un ansamblu de mijloace și acțiuni de activitãți atractive și interesante.

Activitãților culturale-artistice, sportiv-turistice și pregãtirii pentru apãrarea patriei, asigurãrii unei participãri de masã la ediția a III-a a concursului „Cîntarea României” și la întrecerile ce vor avea loc sub semnul „Danadei” li se vor acorda, de asemenea, o importanță deosebitã. În toate școlile — în licee, mai ales — va fi stimulatã creația tehnicã, cercetarea menitã sã se concretizeze în soluții cu valoare practicã pentru unele din marile probleme pe care le pune — în prezent cu și în perspectivã — dezvoltãrea, în ritm susțînut, a patriei noastre socialiste. Ne preocupã, de asemenea, dezvoltãrea, în continuare, a bazei didactico-materiale a învățãmîntului din Dolj. În acest scop, numai din investiții, în noul an școlar, se vor construi 20 noi sãli de clasã, 5 laboratoare, 2 mari complexe de ateliere etc, iar pentru aprovizionarea cu mobilier și material didactic va fi alocatã o sumã de peste 4 milioane lei.

Ce le pretindem acum, la început de an școlar elevilor noștri? Tutoor — începînd cu „bobocii” din clasa I și încheind cu cei aflați în ultima clasã de liceu, le pretindem sã învețe, sã se pregãteascã — sub îndrumãrea atensã, competentã, plinã de grijã și de rãspundere a cadrelor noastre didactice, — temeinic, pentru muncã, pentru viațã.

Sã nu uite o clipã îndemnul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la marea adunare popularã de la Timișoara, cu prilejul deschiderii noului an de învățãmînt: „În încheiere, aș dori, dragi tovarăși, fiind la deschiderea anului de învățãmînt, sã adresez tineretului patriei noastre, studenților și elevilor urarea de a face totul ca, în noul an de învățãmînt, sã obținã rezultate tot mai bune la învățãturã, în muncã, în cercetare, de a-și însuși la un nivel tot mai înalt, cele mai noi cunoștințe științifice și tehnice, realizãrile moderne ale cunoașterii umane, pentru a deveni buni comunisti, buni constructori ai socialismului, cetățeni buni, de nãdejde ai patriei noastre socialiste — România”.

Ce le cerem cadrelor didactice? Pregãtire temeinicã în domeniul politic și profesional-metodic, muncã stãruitoare, pasiune și dãruire, disciplinã, o hãncã și o comportare fãrã reproș, la nivelul titlului și al menirii de educator al tinerei generații.

prof. Nicolae Andrei
inspector general al Inspectoratului școlar județean Dolj

Desen de Ligia Macovei

INEDIT

Paul Celan

Azi noapte

Din pomii sãdiți de amurg în odãile noastre — incendiate vom desprinde incet porumbelii de sticlã, frunzișul de-apururi fãșnind, ne vor crește pe umeri și brațe și nu va fi vînt, ci o baltã de umbre va fi, în care nu prinzi rãdãcinã, un lac înghețat, în care-și disputã coroana de solzi inecații, iar ceața e barca la mal, pãrãsitã de visle. Un glas va veni dinspre flãcãri spre noi sã-și pãteze cu sînge argintul s-anunțe, întors din incendiu: Nu eu, ci ei singuri știu ora! Și-atunci vor porni din pustiu sã-și deșerte nisipul în preajmã-ți: sã fie și munți împrejur, sã rãmînem în Valea Tristeții. Și tu vei desprinde incet porumbelii de sticlã, arar, cite unul, iar cînd vor plesni în vãzduh, vei vorbi în neștire cu mine.

DIN SUMAR:

- Reportaje în cinstea celui de al XII-lea Congres al P.C.R.
- Poezia și publicul — masã rotundã la Genova
- Poeme de Mircea Ciobanu
- Semnalizãri de Șerban Cioculescu
- Condiția biologicã de Ștefan Berceanu
- Eveniment plastic: Elena Urdãreanu-Herța

După-amiază istorică

(Continuare din pag. 9)

— Sunt căsătorit, spuse profesorul, trăiesc cu o altă femeie și fac curte altela, care e măritată și are doi copii. Ce spuneți?! Nu-i așa că sunt un monstru, un vampir?!

Profesorul le prii pe cele două vesel și puțin speriat. Cum o să reacționeze?! Ele pleacă capul, Lavinie îi era mai comod, ea își transmisese oricum mandatul prieteniei ei. Violeta prii și ea în masă, jucându-se cu lingurița, apoi, curajoasă, ridică privirea:

— Gred că... e ceva mai complicat! spuse ea, înghițind vizibil. Lui Rogulski îi veni s-o mîngîie: mitifică începuse să sufere, să se învingă pentru ei, un străin, un ins din toată lumea, extrem de dubios.

— Știu eu... spuse el gînditor. Crezi că e mai complicat?! Nu este și așa destul de complicat?! Îți mulțumesc, oricum, pentru cuvintele tale: încerci să-mi găsești o scuză, iată un început de prietenie, o formă a curajului! Voi două sunteți niște curajoase, ceea ce eu nu sunt totdeauna. Eu... sunt un om slab, spuse el, șovăitor și gînditor. Unii cred că sunt puternic și uneori chiar sunt puternic. Dar sunt și extrem de slab. Mă lupt cu trupul meu ca și pustăci din evul mediu și de cele mai multe ori pierd. Dar nu e vorba numai de asta, uneori noi dăm poate prea multă importanță trupului. O să mă întrebați: bine, dacă ești căsătorit cu o femeie care e tină și frumoasă (și este așa, într-adevăr) de ce trăiești cu alta?! Și, pe deasupra... mai faci curte și unei a treia, care e măritată etcetera...?!

Violeta dădu din cap și șopti, fără să ridice privirea:

— Dar... n-am întrebat asta! Noi nu...
— E ca și cum ați făcut-o! V-am dat acest drept. Și eu vă pun vovă întrebări, chiar dacă ne cunoaștem numai de un ceas. Ar trebui să divorțez, nu-i așa, să trăiesc cu femeia cu care mă culc și să o las în pace pe a treia?! Asta ar fi „normal”. Dar... eu nu sunt normal. Și... așa face-o nefericită pe soția mea și nu așa face-o fericită pe cea cu care trăiesc. Adevărul e că eu... sunt un om care are nevoie de mai multe femei, eu sunt ușurat din naștere. Așa cum sunt alți bărbați cărora le ajunge o femeie pentru o viață, așa cum sunt alții — există și de ăștia — care nu suportă să se apropie de ei o femeie, ceva care seamănă a femeie. Bine, o să spuneți, dar societatea, legile ei, moralele, etcetera... Aveți dreptate, dar... nu despre asta vreau să vorbesc acum. Vreau să vă spun altceva: cea de a treia... femeia cea de a treia pe care vreau să o „seduc” în ciuda ei, cea măritată și cu doi copii, e o femeie profund nefericită. Bine, o să-mi spuneți, nici dumneata n-ai o faci fericită. E adevărat, dar... nu știu cum să spun, mi-e cumva mișă de ea! Mai bine zis mi-a fost mișă o clipă, într-o seară cînd soia ei... un tip extrem de onorabil, a abandonat-o. A fost o porcărie. Deși... aproape că nu s-a intimplat nimic, dar... a fost totuși o porcărie. Așa bea ceva! și fără să asculte răspunsul lor, Rogulski comandă un coniac. Fetele cerură citronadă, numai citronadă. Nu voiau alcool, le ajungea ce aveau. Pătrundeau în „lumea înaltă”!

Cei trei s-au despărțit. Destul de brusc. Rogulski vrea să prindă, probabil încă ultima oră a acelei faimoase după-amiezi. Cele două fete, să se... amuze. Au tot dreptul. S-au purtat ireproșabil. Au fost umane și Rogulski a tras o gură de umanitate, ca un scafandru ce rătăcește printre algele visătoare, printre peștii visători, printre corali și curenți de aer și raze de soare oblice. Și rechini au nevoie, uneori, de reconfort, de odihnă umană. Și rechini — Rogulski a avut noroc cu Lavinia și Violeta. El are destul de mult noroc după toate nechipzuițele pe care le face, în care se aruncă. S-ar zice că îl protejează cineva.

Îi pierdem în mulțime care devine tot mai densă. Aceeași compoziție socială, ceva mai nuanțată, e deodată, ceva mai complicată. Dar osatura rămîne aceeași, feudală. Apar însă mugurii burgheziei, ne aflăm în plină istorie. Și Rogulski, care are această obsesie (și prin formație, ha, ha!) o simte, se „frecă” de ea, îi aspiră mirosul, așa cum un bărbat tinăr aspiră flămînd și amuzat, trupul unei femei vii. Îl regăsim după o jumătate de oră: din nou nu mai este singur. Este împreună cu o femeie, excesiv de înaltă. Cînd a întîlnit-o nu era singură: era împreună cu un bărbat, ceva mai tinăr decît ea, cuplul ei, probabil. Un cuplu care se certa, Rogulski i-a urmărit, femeia i-a observat, i-a părăsit pe însoțitorul ei și a intrat într-un parc. Rogulski a urmărit-o și a acos-

tat-o. Femeia s-a lăsat acostată. Celălalt bărbat nu a urmat-o.

Profesorul a conversat cîteva minute cu ei, cu neglijență. Apoi o sărută, aproape cu aceeași superficialitate. Femeia e obosită de cearta cu tubitul ei și, oarecum, intrigată de noul personaj. Un fel de personaj-pastilă pe care-l iei contra nevralgiilor sentimentale, contra asteniilor sentimentale. Singurătatea i-ar fi prii. Iar profesorul e plătisit dinainte. De ce face toate astea?! Dintr-o inerție stupidă, dintr-un fel de demonism inferior al instinctului său, al naturii sale imperfecte. Dintr-o moliție de voință, din instinct al detracării, din lipsă de curaj, din lipsă de decență. Ea nu prea are nevoie de el (singurătatea i-ar fi prii) el nu are deloc nevoie de ea, de atingerea neinteresantă a epidemiei ei, a buzelor ei. Unde este Cici?! N-o înjosește oare și pe ea, el, acum?! Cu siguranță. Dacă putem face ce vrem cu noi (dacă putem face asta!) nu avem dreptul, evident, să înjosim mîndria celor care depind cumva de noi. Cînd, Rogulski avea remuscări în timp ce o săruta cu oarecare apatie pe necunoscuta din parc. Era inutil ce făcea, decît imoral. Ca să se debaraseze de această situație falsă, începuse s-o interogheze pe necunoscută: cine era, ce făcea, cine era bărbatul cu care o se certase. O ascultă cu atenție și încet-încet, redeveni el însuși, creînd între el și femeie relații mult mai interesante, mai umane. Astfel, Cici putea fi mai liniștită pentru că la ea se gîndea în primul rînd profesorul (...)

Cum... se cheamă undă lui Rogulski, care e undă sa dominantă, curentul puternic de apă care-i poartă caiacul său cu vitează?! Sexul...?! Nuuu!... Nu cred!... Puțin probabil! Sexul, numai sexul, e ceva teribil de neinteresant așa ca... rațiunea, numai rațiunea. Emoționant la om este întregul, nu partea. Ce-l duce, ce-l mină pe el, pe Rogulski, ce-l împinge, ce forță misterioasă?! Ce-l face să se zbată, să se poticnească, să fie jalnic, ridicol, triumfător și caraghios în același timp ca un copil ce fuge încăpșinat după un pînă înfioat și reușește să-l smulgă o pană strălucitoare pe care o arată celor mari?! E prima lui victorie nefolositoare, fără sens, o victorie în sine... în sine. Și este îngimfat de ea, ca noi, oamenii „mari”. După cine fuge Rogulski, cine e pînăul său înfioat, istoria sau Tonia?! Ha, am făcut o asonanță! Bine, dar... ce e cu Cici, atunci?! Și soția sa, Liana sau Liliana, cea uitată?! Ce-i cu tot balastul ăsta?! Poate... nu știu să povestesc, sau... povestesc greoi, ezitant, cu prea multe meandre, cu prea mult balast...?! Se poate, se poate... mi-a spus-o mai multă lume... asta. Și chiar oameni care-mi sunt binevoitori: — Băiete, îmi spun ei, uneori, cînd sunt bine dispus, nu prea te... pricepi să istorisești... ca lumea. Ba exagerezi una, ba alta! Ha, ba vezi toate în negru, ba împarți oamenii în tari și slabi, ba pui prea mult accentul pe... sex (pardon!) ba... Viața, mi se spune, este cu mult mai... complexă (pardon!), există și momente frumoase, senine, caractere echilibrate, încântătoare!... Viața de familie!... E adevărat, toate astea sunt adevărate și... prietenii mei care dau din cap, puțin muștrător! E puțin dureros asta pentru că ei mă iubesc, oricum, îmi dau oarecare importanță, le vorbesc cu-noscutilor lor despre mine, soțiilor lor, studenților lor, lectorilor lor. Ce facem dragă, cu băiatul ăsta, cu... Breban?! Pare cam... zăpăcit, deși... nu e lipsit de... nu e ha, ha, total lipsit de... cum să zic... Oricum, ceea ce e evident, se pare că îi place să scrie, adică găsește plăcere în asta, ceea ce, e oricum o scuză. Crede că ceea ce face poate fi interesant, poate chiar util. Cui?! Habar n-am! Poate... va veni cineva, alergînd, de undeva, dintr-o mulțime, dintr-o singurătate fumegosă, se va ridica de la marginea unui riu, de lângă un animal blînd, de lângă un copac calm și, cu ochii oarecum în lacrimi, va veni alergînd spunînd... spunînd... Știi, domnilor se întîmplă ceva ciudat, extrem de ciudat! Toate acestea erau scrise, cumva pentru... mine, da, special pentru mine! Deși, ce caraghios, dumneavoastră nu mă cunoașteți iar eu sunt un faciturn! Dar... sunt exact idelle mele, ia uite, ce caraghios! Cineva... zău, ciudat, cineva a vorbit pentru mine, de parcă... de parcă... Da, ia te uită, trupul meu e aici și gura mea e în altă parte, sub alt cer, în alt secol! Cineva exprimă, strigă, urlă, ceea ce... ceea ce... cineva care nu mă cunoaște, care nu a auzit nici-odată de mine, cineva care e puțin ca dumnezeu (un Dumnezeu cu „d” mic, cu un „d” foarte mic!), cineva care e puțin peste tot!

Da, asta este undă mea și moralitatea mea, strict particulară, e că o ascult fără să crie-nesc sau... crieînd foarte rar. Și renunțînd la aproape totul pentru asta, pentru... mica mea scrișteală care nu face rău nimănui!

Elena Urdăreanu-Herța

Am văzut, nu de mult, răsărind o ciupercă, în micul pătrat de pămînt de la rădăcina unui ulm. Nu în pădure, evident, ci în București, pe un trotuar bine betonat, unde copacilor le mai rămîne, pentru respirația rădăcinilor, o palmă de țărînd, o aoreolă pătrată. Riguros pătrată. Răsărirea criptogamei (parcă așa i se spune științific) într-un loc neașteptat mi-a reținut o clipă pașii de citadin nedezuștat încă definitiv de veșnicia satului, urmînd crăpăturile în asfalt și incolțirea străzii. Încercînd acum să-mi sistematizez vîlmășagul de impresii produs de lucrările neobisnuite ale pictoriței Elena Urdăreanu-Herța, îmi vine în minte imaginea celor două structuri (arborile ciupercă și ciuperca vîlstar), crescînd una la umbra celeilalte. Lucrările la care mă refer (27 de picturi pe pînă și 23 de desene) constituie substanța expoziției de la sala „Simenza”. Vor releva, nu mă indoiesc, un mare artist, reușind — prin vîlva și admirația controversată pe care le vor stîrni — să spargă crusta de discret anonim în care s-a complăcut pictorița și cu ajutorul indiferenței noastre. Va fi spre binele sau spre rîul mîinii, care cu atîta — demult uitată — migală umple cu mister fiecare centimetru de suprafață, într-o linie de „început de leat”? Nu știu. Oricum, artistul ne înfășoară și în zgomotul laudei sau neînțelegerii ca într-o hlamidă de armonii și toate contururile începute își găsesc pînă la urmă împlinirea. Comentatorul profesionist este handicapat de faptul că nici o lucrare nu are titlu. N-ai de ce să te agăți. Desigur, este mai bine așa — pictura trăiește prin ea însăși, nu prin cuvinte. Universul de forme propus de artistă este halucinant, avînd poate și un caracter polemic: pînă cînd vom mai picta așa cum se pictează? Reprezintă o întoarcere — dar foarte departe, în urmă, la arta cioburilor de Cucuteni, a stilurilor țărănești, în fond la matca figurilor și formelor noastre străvechi. Reprezintă, în același timp, un pas mare înainte, dar foarte de-

parte înainte, un „sprint” puternic spre o lume plastică încă neomologată.

Nimic din ce-am văzut prin muzele lumii, ori ale noastre nu seamănă cu aceste pînze, înrămate în ele însele, ca să spunem așa, pentru că autoarea a creat și ramele, care se constituie ca niște coperti de tablou, aparținîndu-i structural. („Totdeauna rama este un element străin, care copleșește tabloul și-l denaturează”, îmi mărturisese pictorița). S-ar părea că rolul acestor picturi e să smulgă exclamații. Un șir de exclamații. Ce e cu aceste roșuri de aripi, împletite și desnodate în jurul unui stilp de stofe, ori al unui copac din cupole de puf mat „împletit”? Ce înseamnă acest stilp faraonic pe fundal de glob, ogor și pepene, stilp în virful căruia e montat (ca diamantul într-un inel) un pocal-sfinx? De ce e cerul pe pămînt și pămîntul în nori? Acestea sînt semne de întrebare deocamdată. Transformațiile, după un moment de meditație, în semne de exclamație și veși fi mai aproape de un lat de palmă de înțelegerea, profund dialectică, a acestor plămăviri. Stilpi-mumi, gătiți totemic, arbori-zambile, o ramură închipuînd singură cuc pomul vieții — iată cîteva obsesii dintr-o mie, care situează arta Elenei Urdăreanu-Herța pe muchia dintre figurativ și non-figurativ. Depinde în ce direcție dai bobirnacul („dau un picior la suflet” — spune Rimbaud) ca întreaga compoziție să se consolideze logic ori să se surpe în pulbere de neînțelese constelații. Uneori ești inclinat să explici marea reușită prin aplicația extraordinară (și îndelung exercată) pe care pictorița o are pentru miniatură. Virful penitei și degetarul — cam pe aici ar fi măsura și măsura măsurii... Pictorița (mă gîndesc, firește, numai la cei din lumea largă) nu mai desenează de mult. Nici mic, nici mare, nici mijlociu. Ei pictează de la început cu cușitul, mistria și spayul. Iată însă că desenul se poate re-innova. Unele lucrări sînt miniaturi monumentale. Impresia pe care î-o lasă, prin precizia, cu corespondență în fabulos și fantastic, se poate compara cu minunția cu care Borges povestește exact amănunte și fleacuri, ce abia la sfîrșit, prin răsucire neașteptată își desghioacă sensul tulburător. Aș fi tentat să umplu cu „cuvinte potrivite” pe care nu le găsesc acum, tripticul de cupe antropomorfe, răsărite parcă dintr-o capsulă de bumbac, bust de păpușă, totodată, unde culoarea pocalelor are prețiozitatea și reflexele aurului ciocnît.

Să mai amintesc ambiția de restaurator de real a artistei? Stofe, stămburî, mățusuri, talgere de astre și de veselă, scoarța de copac, marmora, tot felul de suprafețe pufoase, poroase, lucioase își capătă cură dintii. Și chiar desprinsă din context (pictorița concepe aproape întotdeauna compoziții etajate, ca la orientali, în care amănuntele reverberază), trăiesc în sine și pentru sine. Adică, în cazul de față, pentru artă. Spun acum în încheiere ceea ce voiam să afirm din capul locului: de la Tculescu pictura românească n-a cunoscut poate un univers mai tulburător. Univers constituit din elemente simple, profund național prin colorit și motive, într-o sinteză în care stăpînirea meseriei (capabilită să complexeze) își dă mina fericit cu metafora plastică de halucinantă scilpire.

Marin Sorescu

Pictură de Elena Urdăreanu-Herța

Renunțînd la totul, la aproape totul. Cînd eram foarte tinăr, renunțarea mi se părea o calitate profund bărbătească! Un bărbat, spuneam cu oarecare gravitate, un bărbat e cel care știe să renunțe! Ha, m-a costat ceva fraza asta! Dar nu mă plîng, Dumnezeu (cel cu D mare!) mi-e un martor: nu mă plîng! Mărsăluiesc încrunțat în mizga mea, uneori fosforescentă, adeseori nu, bat pasul pe loc, îmi chinui genunchii, string pumnii inutil, dar... nu mă plîng. E colful meu și... de-aici îl văd foarte bine pe Rogulski, pe profesor. Marele pește, ogarul, singuraceul actor ambulant medieval și cite încă. Profesorul, ratatul, courreurul, bețicianul, dezordonatul, palavrăgiul, desfrinatul. Da...

se vede destul de bine sau... e tot ce se vede. Din acest colț. Sunt mulțumit de colțul meu! Vreți să veniți puțin mai aproape, să vă oplecați puțin?! Așa, puțin, foarte puțin, puțin de tot! Vă asigur, nu vi se va sifona frumosul dumneavoastră costum, seriozitatea care vă stă alături de bine nu va avea de loc de suferit. Parol! Ia uite... ia te uită! Îi vedeți?!... Ah, nu acolo... ceva mai la stînga, da, da... nu-nu, nu e domnul acela cu pălărie! Vagabondul nu poartă pălărie!... Da-da, cel cu cămașa albă! Ah, nu cel din dreapta!... În sfîrșit, exact, ați ghicit! da, ei e! Da, în grupul acela din fața fișului! Fiți cu ochii pe el, este extrem de lunecos... de lunecos...

Un proiect intermediar de Coloană Infinită în arhiva Brâncuși de la Paris

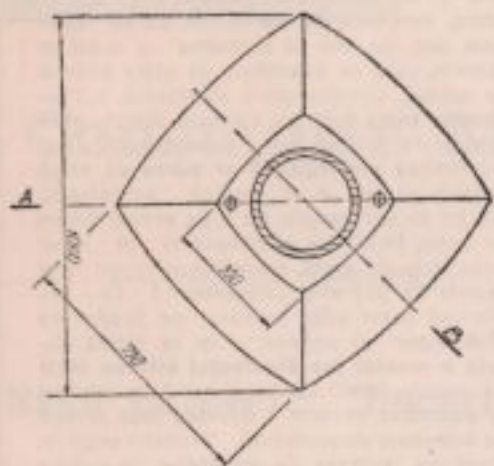

Fig. 2

Cu mulți ani în urmă, Sidney Geist a descoperit la Paris două planșe desenate cu creionul, care reprezentau o variantă de Coloană (poate prima încercată de Brâncuși și de mine în 1937) având 12 elemente întregi. Am luat cunoștință de existența acestui proiect încă de la începutul acestui deceniu, printr-o comunicare directă a lui Sidney Geist, dar nu l-am putut examina personal decât recent. Intr-adevăr, am primit copiile heliografice ale celor două planșe de la Musée National d'Art Moderne din Paris, prin bunăvoința d-nei Marielle Tabart, care mi le-a expediat la 3 aprilie 1979, cu o scrisoare însoțitoare, împreună cu un al treilea desen, despre care voi scrie mai departe. Primele două desene, ale căror originale se găsesc la Paris în arhiva Brâncuși, nu reprezintă decât o etapă din procesul de realizare a Coloanei Infinită de la Tirgu Jiu. Este vorba, în aceste desene, de o variantă de coloană cu 12 elemente întregi, cu o înălțime de 20 metri. Aceste două desene n-au nici un raport cu desenele definitive ale Coloanei actuale, care are o înălțime de 29,35 m și o structură interioară total diferită. În 1937 eram inginer-șef și adjunct al directorului la Atelierele Centrale din Petroșani-Hunedoara. În afară de sarcina de proiectare și realizare a dezvoltării atelierelor, mă ocupam în mod special de Biroul de proiectare de laboratoare și de turnătorie, secții pe care le conduceam personal. Cele două desene despre care este vorba au fost executate în mare grabă (poate în cursul unei zile) de către unul din cei trei colaboratori ai mei de la Biroul de proiectare, și care lucrau după directivele mele, dar și după dorințele lui Brâncuși. Sculptorul și cu mine am încercat timp de 15 zile, în august 1937, câteva variante de Coloană. N-am putut identifica după scris cine este autorul desenelor, și nici nu am posibilitatea să o fac, deoarece am pierdut orice contact cu foștii mei colaboratori.

În orice caz, soluția tehnică a variantei schițate în cele două desene nu a fost găsită corespunzătoare de către Brâncuși și subsemnatul. Primul desen al Coloanei $\frac{1}{2} + 12 +$

$\frac{1}{2}$; Formatul desenului: circa 59x50 cm.

Proiectul intermediar de Coloană (neacceptat) prevedea un miez de oțel, confecționat din țevi cu diametre descrescânde (de la $\varnothing 360/200$ mm, la $\varnothing 260/230$ mm, apoi la

$\varnothing 230/200$ mm) în tronsoane de 6 m, 5,70 m și 9,20 m. La bază, țeava $\varnothing 300/260$ mm era prelungită cu 1,50 m — adâncimea de încadrare în fundația de beton — plus 0,1 m, grosimea unei plăci de susținere a Coloanei (v. fig. 1).

Fig. 2 reprezintă o vedere de sus a unui element și ea permite să se observe traseul secțiunii A-B din fig. 1. Acest traseu explică aparenta asimetrie a desenului din fig. 1. Un oțel rotund, plin, cu diametrul de 260 mm, ar fi întărit țeava $\varnothing 300/260$ mm pe o lungime de 950 mm, deasupra solului, și pe o lungime de 900 mm în fundație (care ar fi avut dimensiunile $3 \times 3 \times 2$ m). Placa de oțel de susținere a Coloanei avea înălțimea (grosimea) de 0,1 m și o secțiune pătrată de 2×2 m. Semiclementul inferior se sprijinea pe un bloc paralelipipedic de fontă de secțiune pătrată 750×750 mm și cu o înălțime de 500 mm, gol în interior pe porțiunea care se vede în fig. 1. Deasupra semiclementului de bază se găseau 12 elemente întregi și un semiclement superior, răsturnat. Dimensiunile unui element erau $350 \times 750 \times 1.500$ mm (350 mm este o cotă evident greșită, intrucât valoarea sa corectă, ca modul, trebuia să fie 375 mm, pentru a respecta prima lege a lui Brâncuși 1:2:4). În planșa a doua, cea de calcule, se dă o înălțime de 19,25 m, care este de asemenea greșită, intrucât 12 elemente a 1,50 m plus 3 semiclemente a 0,75 m dau un total de exact 20 m (v. fig. 3). Schița de pe partea din dreapta a desenului, o secțiune sul-generis prin partea inferioară a Coloanei, pe care am reprodus-o în fig. 1, este, pe acel desen, trasată în grabă, puțin

inexactă ca reproducere a dimensiunilor. Din punct de vedere constructiv, soluția intermediară cu 12 elemente întregi nu a fost corespunzătoare, din următoarele motive: miezul circular de rezistență n-ar fi asigurat rigiditatea elementelor Coloanei, acestea putându-se răsuci pe miez cu mărețele pe ață; bolțurile de centrare, prevăzute pentru legătură, sînt elemente fragile, și ele n-ar fi permis o montare a elementelor care să dea impresia de continuitate, de întreg, condiție pe care Coloana actuală de la Tirgu Jiu o îndeplinește perfect. De altfel, bolțurile n-ar fi avut viață prea lungă. Sînt principalele motive pentru care această soluție intermediară de Coloană, schițată în mare grabă de Biroul de proiectare de la Petroșani, nu a fost aprobată de Brâncuși și nici de mine. De altfel, o Coloană de 20 m, chiar corect proiectată, n-ar fi obținut acordul lui Brâncuși, care dorea să realizeze cel puțin de 3 ori înălțimea Coloanei Steichen de la Voulangis, deci peste 21,70 m. În final, de acord cu Brâncuși, am mărit modulul la 450 mm și numărul de elemente întregi la 15. Prin aceasta s-a ajuns la Coloana actuală de 29,35 m înălțime, cu miez de oțel de secțiune pătrată pe care elementele de fontă nu se pot deplasa unul față de celălalt, ci sînt stabile. Grație unei perfecte asamblări, ele dau impresia de continuitate.

Al doilea desen: format circa $47,5 \times 39$ cm. Nu este vorba, de fapt, de un desen, ci mai curînd de o ciornă, o succesiune de calcule elementare, aproximative, făcute în grabă, ceea ce explică precizia lor insuficientă. Analizînd calculele, am găsit cîteva valori ne-

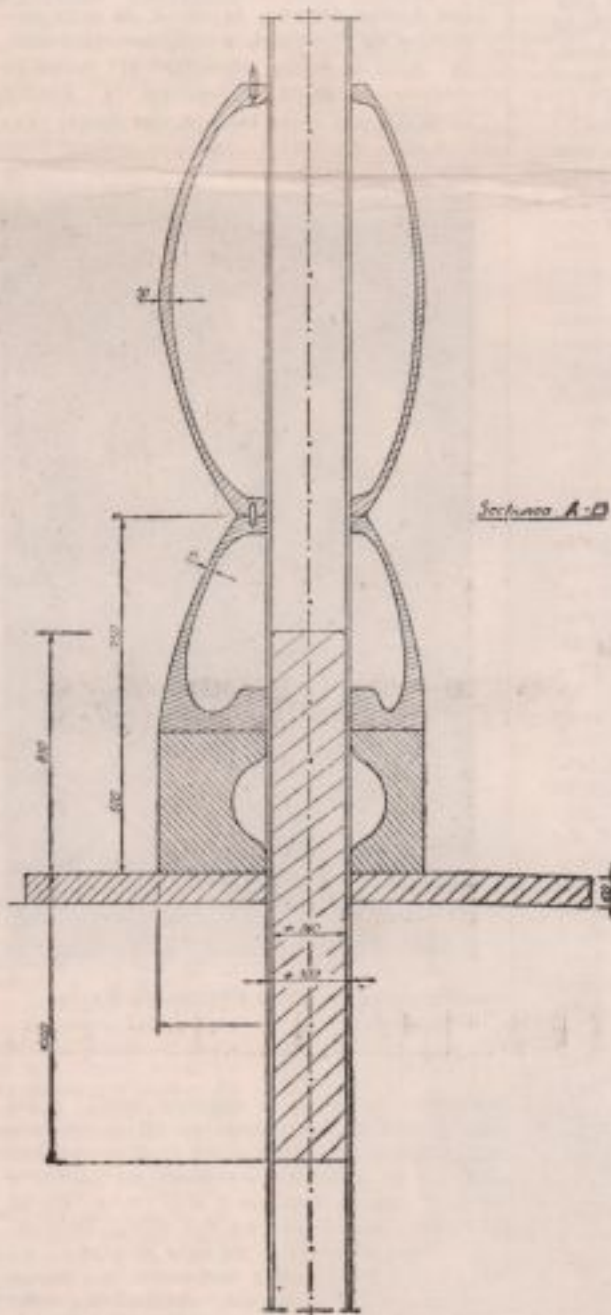

Fig. 1

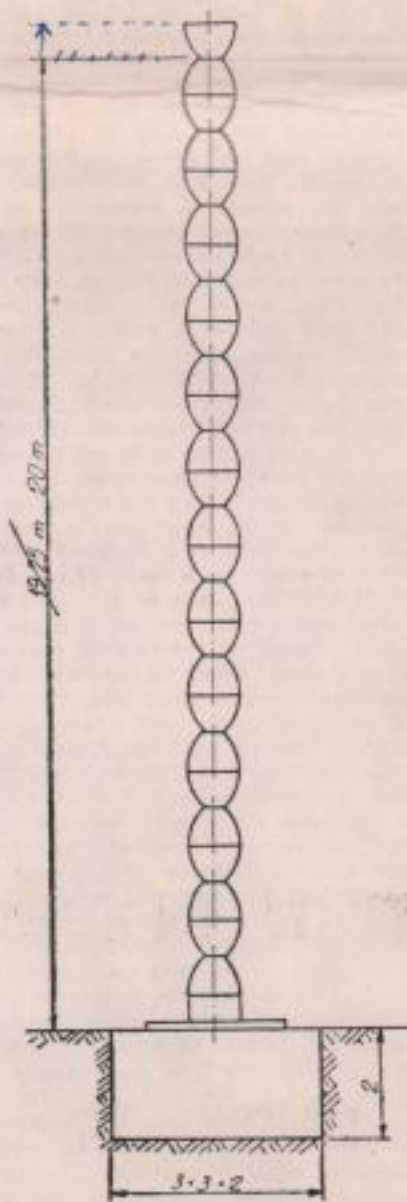

Fig. 3

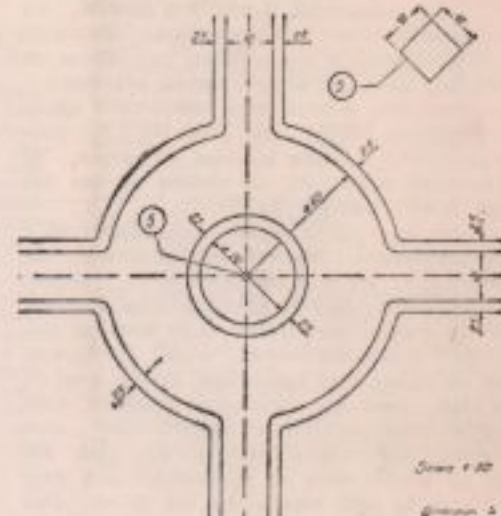

Fig. 4

concordante, ca de exemplu înălțimea Coloanei (19,25 m în loc de 20 m), suprafața expusă vîntului ($15,01$ m²), care este în realitate mai mare. Aceste două valori aproximative pun sub semnul îndoielii restul calculelor.

De altfel, aceste inexactități nu au avut mare importanță, fiind vorba de o soluție intermediară respinsă. Cînd s-a ajuns la soluția definitivă, calculele au fost corecte, intrucît Biroul de proiectare a dispus de două săptămîni de lucru, față de 8-10 ore cit se acorda pentru facerea unor calcule și schițe provizorii, la încercările intermediare. Din cele de mai sus rezultă clar că Brâncuși nu a executat sau preconizat decât Coloane cu numărul de elemente întregi formînd o serie aritmetică cu rația 3, adică 3-6-9-(12)-15. Supoziția unor autori privînd faptul că Brâncuși ar fi dorit să execute la Tirgu Jiu o Coloană cu 29 elemente întregi este complet greșită. Am scris, de altfel, un articol în 1977, în care am dovedit netemeinicia acestei supoziții. (în „Ramuri“, martie 1977).

Al treilea desen. Planul amenajărilor în jurul Coloanei de la Tirgu Jiu: formatul desenului: $26,2 \times 25,4$ cm.

La mijloc, un rond de verdeață, cu diametrul de 20 m, protejează Coloana. Rondul este mărginit de un trotuar de 2,50 m lățime (v. fig. 4).

O alee circulară, lată de 20 m, înconjură rondul de verdeață.

Din această alee circulară se ramifică patru alee de cîte 10 m lățime, amplasate pe două axe perpendiculare.

Aleea orizontală (de pe desen) se îndreaptă la stînga, spre Calea Eroilor, care ajunge la Grădina publică, unde se găsesc Poarta Sărutului, Masa Tăcerii și Scaunele. Spre dreapta, aceeași alee ajunge la șoseaua națională care leagă Tirgu Jiu cu Rimnicu Vilcea.

Fiecare alee este mărginită, de ambele părți, de trotuare de 2,50 m lățime.

Acest desen, al cărui autor este necunoscut, a fost păstrat de Brâncuși în arhiva sa, infirmîndu-se astfel unele presupuneri făcute cu privire la amenajările din zona Coloanei ca, de exemplu, așezarea unor scaune de piatră de jur împrejurul Coloanei sau executarea unui dalaj cu semnele zodiacului în jurul ei.